

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

PL. ÚS 15/07-118

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. mája 2008 v pléne zloženom z predsedu Milana Lálíka a zo sudcov Jána Auxta, Ľubomíra Dobríka, Ľudmily Gajdošíkovej, Juraja Horvátha, Sergeja Kohuta, Jána Lubyho, Lajosa Mészárosa, Marianny Mochnáčovej, Ladislava Orosza a Rudolfa Tkáčika o sťažnosti Z. P., R., kandidáta na starostu obce R., zastúpeného advokátom JUDr. Š. K., K., ktorou namieta neústavnosť a nezákonnosť volieb starostu obce R. konaných 2. decembra 2006, za účasti starostky obce Bc. M. S., R. 317, zastúpenej advokátom JUDR. J. S., K., a o sťažnosti Z. P., R. 419, zastúpeného advokátom JUDr. Š. K., K., ktorou namieta neústavnosť a nezákonnosť volieb poslancov Obecného zastupiteľstva obce R. konaných 2. decembra 2006, za účasti Z. A., R. 409; Ing. A. L., R. 456; G. S., R. 449, a E. Ú., R. 462, zastúpených advokátom JUDr. J. S., K., a Mgr. O. F., R. 421; F. G., R. 355; L. H., R. 413, a J. M., R. 403, takto

r o z h o d o l :

Voľby starostu obce R. a voľby poslancov Obecného zastupiteľstva obce R. konané 2. decembra 2006 vyhlasuje z a n e p l a t n é .

Odôvodnenie:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. decembra 2006 doručená sťažnosť Z. P. (ďalej aj „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. Š. K. (ďalej len „právny zástupca sťažovateľa“), v ktorej namieta neústavnosť a nezákonnosť volieb starostu obce R. konaných 2. decembra 2006 (ďalej len „voľby starostu“), za účasti starostky obce Bc. M. S. (ďalej aj „odporkyňa“).

Ústavnému súdu bola 13. decembra 2006 doručená ďalšia sťažnosť sťažovateľa, v ktorej namieta neústavnosť a nezákonnosť volieb poslancov Obecného zastupiteľstva obce R. konaných 2. decembra 2006 (ďalej len „voľby poslancov“), za účasti Z. A., F. G., L. H., J. M., E. Ú., G. S., Ing. A. L. a Mgr. O. F. (ďalej len „odporcovia“).

Ústavný súd 11. apríla 2007 uvedené sťažnosti prijal na ďalšie konanie uzneseniami sp. zn. PL. ÚS 15/07 a sp. zn. PL. ÚS 33/07, pričom uznesením č. k. PL. ÚS 33/07-25 z 11. apríla 2007 obe veci spojil na spoločné konanie vedené pod sp. zn. PL. ÚS 15/07.

Dôvody, pre ktoré sťažovateľ namietal neústavnosť a nezákonnosť volieb do obecného zastupiteľstva a volieb starostu v obci R. konaných 2. decembra 2006, boli v oboch sťažnostiach identické a spočívali najmä v tom, že:

«1. V týchto voľbách, už pri príprave volieb došlo k porušeniu ustanovení zákona číslo 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len volebný zákon), konkrétne došlo k porušeniu § 11 ods. 7. Na prvom zasadaní miestnej volebnej komisie v R. nedošlo k dohode pri určení predsedu a podpredsedu (z 9 nominovaných členov boli prítomní len 6 členovia), napriek tomu sa nežrebovalo, nakoniec prešiel návrh terajšej starostky obce R. a kandidátky na funkciu starostky obce R. na funkciu predsedu miestnej volebnej komisie. Tým, že nedošlo k žrebovaniu, bolo porušené citované ustanovenie zákona.

2. Obdobná situácia nastala aj pri kreovaní okrskových volebných komisií (v obci

boli utvorené 2 volebné okrsky). Vo volebnom okrsku č. 001 na prvom zasadnutí okrskovej volebnej komisie nedošlo k dohode a súčasná starostka a kandidátka na funkciu starostky obce R. presadila za predsedu okrskovej volebnej komisie ňou navrhnutú osobu, t. j. nedošlo k žrebovaniu. Vo volebnom okrsku č. 002 predsedu a podpredsedu okrskovej volebnej komisie určili dohodou napriek tomu, že na prvom zasadaní neboli prítomní všetci delegovaní členovia predmetnej komisie. Podľa vyjadrenia členov okrskových volebných komisií - z prvého zasadania komisií neboli vyhotovené zápisnice. Skutočnosti, ktoré nastali na tomto zasadaní, nie sú zápisnične podchytené. To podľa môjho názoru platí aj pri ostatných zasadaniach miestnej volebnej komisie a okrskových volebných komisií. Ak aj boli vyhotovené zápisnice, s obsahom týchto zápisníc neboli oboznámení členovia komisií.

3. Pri samotných voľbách bola porušená tajnosť hlasovania, pretože veľká časť oprávnených voličov sa odobrala do priestoru vyhradeného na úpravu hlasovacích lístkov v sprievode inej osoby. Toto sa dialo aj napriek tomu, že sa nejednalo o voličov, ktorí by trpeli telesnou vadou, ktorá by im bránila upraviť hlasovací lístok, alebo preto, že ba nemohli čítať alebo písať. Osobami, ktoré ich sprevádzali, boli nezriedka osoby v zamestnaneckom pomere s obcou R. To znamená, že išlo o osoby, ktorých nadriadenou je v pracovnoprávných veciach doterajšia starostka obce R., ktorá súčasne kandidovala aj vo voľbách 2. decembra 2006. Z § 29 volebného zákona je zrejмый výslovný zákaz prítomnosti ďalších osôb súčasne s voličom v priestoroch vyhradených na úpravu hlasovacích lístkov. Tento zákaz bol častokrát porušený. Právo vziať so sebou do priestoru určeného na úpravu hlasovacích lístkov iného voliča podľa § 32 volebného zákona majú len osoby, ktoré pre telesnú vadu alebo preto, lebo nevedia čítať alebo písať, nemôžu samy upraviť hlasovací lístok.

4. Hlasovacie lístky nespĺňali zákonom stanovené náležitosti, nakoľko časť z nich bola ešte pred ich odovzdaním voličom podpísaná členmi okrskovej volebnej komisie. Išlo o niekoľko desiatok hlasovacích lístkov. Vedomosť o tom, že hlasovacie lístky sú označené sa rýchlo rozšírila po volebnom obvode a z toho dôvodu je možné dospieť k záveru, že časť voličov mohla mať odôvodnenú obavu z nerešpektovania tajnosti hlasovania a radšej ani nešla voliť. Označovanie hlasovacích lístkov sa ukončilo až na zásah Ústrednej volebnej komisie, ktorá upozornila okrskovú volebnú komisiu, že takéto označovanie lístkov je

protiústavné. Označovanie hlasovacích lístkov ešte pred ich odovzdaním voličom je podľa môjho názoru porušením tajnosti hlasovania s priamym možným dosahom aj na slobodu hlasovania.

5. Aj voľba mimo volebnej miestnosti nebola súladná so zákonom. Okrskové volebné komisie obdržali zoznam voličov, ktorí požiadali o hlasovanie mimo volebnej miestnosti, pričom vo viacerých prípadoch nemali na to vôbec dôvod (dôvodom mala byť aj napr. zabíjačka v prípade voliča D. T.). Mám vedomosť o tom, že i rodičia a brat protikandidátky, ktorí tesne pred voľbami boli prihlásení na trvalý pobyt do R. na adresu, kde býva starostka obce, využili hlasovanie do prenosnej schránky. Je nepochybné, že mnohí voliči hlasovali do prenosnej schránky a nemali na to vážny, najmä zdravotný dôvod.

6. Prinajmenšom v jednom prípade bola porušená priamosť hlasovania - volič Z. B., bydliskom R. 237, sa sťažoval, že nedostal hlasovacie lístky a obálku a že za neho odvolila iná osoba (teda v podstate hlasovala namiesto neho), pričom túto skutočnosť potvrdili aj členovia volebnej komisie. To znamená, že tomuto voličovi bola upretá samotná možnosť voliť.

7. Porušená bola aj rovnosť hlasovania - volič A. D., bydliskom R. 234, odvolila dokonca 2 krát, raz vo volebnej miestnosti a druhýkrát mimo volebnej miestnosti do prenosnej schránky, keď členovia volebnej komisie navštívili jej chorú matku, o ktorú sa A. D. stará.

8. Dochádzalo k sústavnému porušovaniu volebného moratória. K porušeniu § 30 ods. 2 a § 30 ods. 11 volebného zákona došlo tým, že i mimo času určeného na volebnú kampaň - štvrtok aj piatok, ale aj v deň volieb - aktivisti protikandidátky chodili z domu do domu s obálkami, v ktorých boli uvedené čísla kandidátov na starostu a na poslancov, ktorých by mali voliť. Rozdávali kalendáre, na ktorých boli uvedené čísla kandidátov a taktiež malé lístočky s číslami kandidátov. V čase volebného moratória sa objavovali nové nápisy v jazyku maďarskom „Szavaz 3“ (preklad: voľte číslo 3), „M. 3“, a to v tesnej blízkosti volebných miestností. V dôsledku toho došlo pri voľbách k porušeniu volebného moratória, ktoré stanovuje volebný zákon.

9. Porušený bol aj § 36 volebného zákona, a to tým, že vo volebnej miestnosti sa z času na čas objavovali niektorí kandidáti, medzitým niekoľkokrát aj kandidát č. 3 na starostu (terajšia starostka obce) a jej syn, kandidát na poslanca obecného

zastupiteľstva. Keď im to bolo vytknuté členmi okrskovej volebnej komisie okrsku č. 001, prišiel syn starostky so žiadosťou o udelenie povolenia, ako kandidátovi na poslanca obecného zastupiteľstva, na prítomnosť vo volebnej miestnosti.

10. Namietam aj posudzovanie odovzdaných hlasovacích lístkov, pretože tie z nich, ktoré boli označené ešte pred ich odovzdaním voličom, by mali byť podľa mňa neplatné.»

Ďalej sa v sťažnostiach uvádza: „Neústavnosť a nezákonnosť volieb vidím v tom, že došlo k porušeniu čl. 30 ods. 1, ods. 3 a ods. 4 ústavy Slovenskej republiky, ďalej namietam porušenie čl. 31 ústavy Slovenskej republiky, § 29, § 30 ods. 2, § 30 ods. 11 a § 36 volebného zákona.

Tieto porušenia ústavy Slovenskej republiky a volebného zákona mali taký rozsah a intenzitu, že mali priamy vplyv na výsledok volieb. Veľmi nekvalitnou sa ukázala činnosť volebných komisií, ktoré sa dôsledne neriadili volebným zákonom - zvlášť hrubým porušením sú zásahy do hlasovacích lístkov, rovnako ako aj umožnenie hlasovania do prenosnej schránky v podstate z akéhokoľvek dôvodu. Porušenia spočívajúce v neústavnosti a nezákonnosti boli v celom procese predmetných volieb.

To, že množstvo občanov, ktorí sú preukázateľne gramotní a netrpia závažnou telesnou vadou volí s pomocou inej osoby - a často zamestnanca obce - isto taktiež nie je súladné so zákonom. V obci R. sú špecifické podmienky týkajúce sa výšky nezamestnanosti - obec zamestnáva až 360 obyvateľov obce na aktivačných prácach. Teda ide o osoby, ktorých rozhodovanie môže byť ľahšie ovplyvniteľné - pokiaľ volia v sprievode osoby zamestnanej obcou. Takáto voľba len ťažko môže byť slobodnou a možno mať odôvodnenú pochybnosť, že takto voliaci volič sa nerozhoduje slobodne.

Pokiaľ ide o porušenie volebného moratória, neobstojí námietka, že od volebného moratória sa upustilo už aj v prípade volieb do Národnej rady Slovenskej republiky, pretože by to viedlo k zvýhodneniu toho z kandidátov, ktorý by moratórium pri voľbách do orgánov územnej samosprávy porušil. Prijatý taký záver by znamenalo, že kandidát, ktorý neporuší volebný zákon je vlastne menej schopný kandidát. Agitácia v prospech kandidáta počas volebného moratória je efektívna vo zvýšenej miere minimálne z týchto dôvodov - agitácia je výraznejšia, pretože iní kandidáti dodržiavajú moratórium a ide o kampaň tesne pred voľbou, čo môže ovplyvniť nerozhodných voličov, teda táto - nezákonná kampaň - môže byť

mimoriadne efektívna. Každý z kandidátov si predsa musí byť vedomý toho, že ak bude porušovať volebné moratórium, tak môže v konečnom dôsledku privodiť neplatnosť volieb, v ktorých kandiduje. Malo by byť v záujme každého kandidáta, aby sa volebný zákon striktné dodržiaval, pretože len ústavne a zákonne konformné víťazstvo môže naplniť legitimizačnú funkciu volieb.

Porušenia ústavy Slovenskej republiky a volebného zákona boli v procese volieb časté. V prípade, ak by sa označenie hlasovacích lístkov ešte pred ich odovzdaním voličovi nepovažovalo za porušenie zakladajúce priamo neústavnosť volieb, tak potom sa otvára priestor na akékoľvek úpravy hlasovacieho lístka členmi volebnej komisie. Mám za to, že už táto skutočnosť svedčí o takej intenzite porušenia princípov volebného práva, že už sama o sebe zakladá neplatnosť voľby.

K porušeniu volebného zákona a ústavy Slovenskej republiky došlo v tomto prípade viacerými činmi, nie iba jedným aktom, preto išlo aj o opakované porušenie zákona a ústavy Slovenskej republiky. Došlo k porušeniu základných ústavných princípov volebného práva - tajnosti, priamosti, slobody. Bola porušená generálna klauzula zakotvujúca v čl. 31 ústavy Slovenskej republiky slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti.“

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd voľby starostu obce R., ako aj voľby poslancov Obecného zastupiteľstva obce R. konané 2. decembra 2006 vyhlásil za neplatné.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie a ich spojení na spoločné konanie vyzval ústavný súd odporkyňu a odporcov, aby sa k sťažnostiam v časti, ktorá smeruje proti nim, vyjadrili.

Vyjadrenie odporkyne, zastúpenej advokátom JUDr. J. S. bolo ústavnému súdu doručené 13. júna 2007. K vyjadreniu bolo pripojené splnomocnenie, ktorým odporkyňa a ďalší štyria odporcovia poverili JUDr. J. S. zastupovaním v konaní pred ústavným súdom. Vo vyjadrení sa okrem iného uvádza:

«Sťažovateľ svojou sťažnosťou, podanou dňa 11. 12. 2006 namieta, neústavnosť a nezákonnosť volieb starostu obce a poslancov obecného zastupiteľstva obce R., ktoré sa

uskutočnili dňa 02. 12. 2006.

Na základe svojich nižšie uvedených tvrdení uvádza, že voľby boli neústavné a nezákonné.

Tvrdenia sťažovateľa sa však nezakladajú na pravde.

Ako neúspešný kandidát na starostu obce R., sťažovateľ podal tieto tvrdenia účelovo a tendenčné, len s jediným cieľom, a to spochybníť priebeh a ústavnosť celých volieb, ako do obecného zastupiteľstva, tak aj na starostu obce.

Keďže sťažovateľ bol úspešne zvolený za poslanca obecného zastupiteľstva, svojou sťažnosťou vlastne priznal, že voľby cielene manipuloval a tak zabezpečil ich neústavnosť, aby neskôr mohol podať túto sťažnosť, práve na základe ich neústavnosti, aj proti voľbe starostu obce R., v ktorých už úspešný nebol!! Pretože nemá dôkazy smerujúce k tomu, že úspešná kandidátka na post starostu akýmkoľvek spôsobom voľby starostu obce R. zmanipulovala, či ovplyvnila snaží sa spochybníť celý priebeh volieb do orgánov obce R.

Nezákonnosť a neústavnosť vidí sťažovateľ, ako vo svojej sťažnosti uvádza, v porušení čl. 30 ods. 4 Ústavy SR, ktorý hovorí, že občania majú za rovnakých podmienok prístup k voleným a iným verejným funkciám.

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 3/99 zo 17. februára 1999 však bolo konštatované, že právo na prístup k voleným funkciám zaručené čl. 30 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky neznamena právo na úspech pri kandidovaní na konkrétnu funkciu.

Ako ďalší dôvod nezákonnosti sťažovateľ uvádza, že na prvom zasadaní miestnej volebnej komisie v R. nedošlo k dohode pri určení jej predsedu a podpredsedu. Sťažovateľ tiež namieta ako nezákonnosť to, že z deviatich nominovaných členov miestnej volebnej komisie v R., boli na prvom zasadaní prítomní len šiesti. Nakoniec priamo obviňuje starostku obce R., že starostka nakoniec navrhla a presadila svojho kandidáta na post predsedu miestnej volebnej komisie v R.

Podľa § 11 ods. 6 zákona č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“), je volebná komisia uznášaniaschopná, ak je prítomná väčšina jej členov. Na platnosť uznesenia je potrebná väčšina hlasov prítomných členov. V prípade rovnosti hlasov sa návrh považuje za zamietnutý. O priebehu zasadania vyhotovuje volebná komisia zápisnicu. Keďže bolo prítomných šesť z deviatich

nominovaných členov, tak neprichádza do úvahy nezákonnosť.

Zo zápisnice z prvého zasadnutia miestnej volebnej komisie v R. je zrejme ako toto zasadnutie prebiehalo - čiže tvrdenie sťažovateľa o tom že nedošlo k dohode je zavádzajúce – a tak isto aj tvrdenie sťažovateľa, že starostka navrhla predsedu miestnej volebnej komisie v R. je klamlivé!!!

V zápisnici je jasne uvedené, že kandidáta navrhla zapisovateľka miestnej volebnej komisie v R. a v prvom momente s jej návrhom súhlasili všetci prítomní členovia miestnej volebnej komisie v R. okrem Ing. Z. P., ktorý však následne zmenil názor, keď bol navrhnutý za podpredsedu miestnej volebnej komisie v R.

O tom jasne svedčí výsledok hlasovania - všetci prítomní boli za prednesený návrh.

- dôkaz: - Zápisnica z prvého zasadnutia miestnej volebnej komisie v R. zo dňa 12. 10. 2006

Sťažovateľ ďalej namietal nezákonnosť a neústavnosť volieb z dôvodu, že do prenosnej schránky volili aj občania, ktorý podľa jeho názoru na to nemali vážny zdravotný dôvod.

Ustanovenie § 31 ods. 6 zákona hovorí, že volič môže požiadať zo závažných, najmä zdravotných dôvodov okrskovú volebnú komisiu o to, aby mohol hlasovať mimo volebnej miestnosti, a to len v územnom obvode volebného okrsku, pre ktorý bola okrsková volebná komisia zriadená. V takom prípade okrsková volebná komisia vyšle k voličovi dvoch svojich členov s prenosnou volebnou schránkou, hlasovacími lístkami a obálkou. Volič hlasuje tak, aby sa dodržala tajnosť hlasovania.

Podľa tohto ustanovenia je jasné a zrejme, že sa nemusí jednať len o zdravotné dôvody, aby mohla prebehnúť voľba mimo volebnej miestnosti do prenosnej schránky a posúdenie závažnosti iných dôvodov je výhradne na okrskovej volebnej komisii, ktorá má zákonom dané právo rozhodnúť, či dôvod uvedený občanom v žiadosti je závažný.

Práve z takého dôvodu je podľa § 11 ods. 6 zákona volebná komisia uznášaniaschopná, ak je prítomná väčšina jej členov a na platnosť uznesenia je potrebná väčšina hlasov prítomných členov. Inak povedané vážnosť dôvodu posudzujú a rozhodujú o ňom všetci prítomní členovia okrskovej volebnej komisie v R. a nie len jeden človek, ktorému sa dôvod podľa jeho názoru nemusí zdať závažný.

Ide tu o základný princíp demokracie a demokratickej spoločnosti a nie

o rozhodovanie a názore jedného človeka!!!

Sťažovateľ tvrdí, že bola sústavne porušovaná tajnosť hlasovania, jeho rovnosť, priamosť ba dokonca tvrdí, že bolo porušované aj volebné moratórium.

Pritom treba konštatovať, že nad regulárnosťou volieb okrem členov miestnej volebnej komisie v R. dohliadali tiež akreditovaní, nestranní volební pozorovatelia.

Podľa tvrdenia sťažovateľa o množstve a sústavnosti porušovania zákona č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí i Ústavy Slovenskej Republiky, by potom títo nestranní volební pozorovatelia museli spísať do vyjadrenia k zápisnici miestnej volebnej komisie v R., oveľa viac ako len jednu poznámku o tom, že videli konkrétnych občanov, niečo niekomu dávať a pritom ani nevedia čo to bolo, pretože podľa ich tvrdenia sa im dôkazy nepodarilo získať!!!

Volebné moratórium, ktoré podľa ustanovenia § 30 ods. 2 zákona začína plynúť 48 hodín pred voľbami, bolo vraj porušené na základe tvrdenia, ktoré je uvedené vo vyjadrení k zápisnici miestnej volebnej komisie v R. Toto tvrdenie vzniesol člen miestnej volebnej komisie v R. Z. P. (ide o syna sťažovateľa), ktorý si nápisy propagujúce kandidáta na post starostu obce R. na obecnej bráne všimol.

Nevedol však, ako a čím (akým obsahom) tieto nápisy propagovali kandidáta. Podľa Uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 3/99 zo 17. februára nie je pre konanie o volebnej sťažnosti právne významná forma, v akej sa materializujú informácie (plagát alebo iná tlačovina). Až posúdenie obsahu tlačoviny môže mať vplyv na rozhodovanie o volebnej sťažnosti z hľadiska dodržania moratória na informácie v čase po volebnej kampani.

Navyše, predseda miestnej volebnej komisie v R. k tomu uviedol, že počas volieb člen miestnej volebnej komisie v R. Z. P. žiadnu podobnú pripomienku o propagačných materiáloch nevzniesol. Z toho vyplýva, že si člen miestnej volebnej komisie v R. Z. P. všimol predmetné nápisy až po skončení volieb, kedy už volebné moratórium neplatí (skončením volieb, uzavretím volebných miestností stráca predvolebná kampaň zmysel).

Keďže vyjadrenie, priložené k zápisnici miestnej volebnej komisie v R., Z. P. podpísal, je zrejmé, že súhlasil so všetkým čo je v ňom uvedené, čiže aj s pripomienkou predsedu miestnej volebnej komisie v R. o čase vznesenia jeho tvrdenia.

Na základe vyššie uvedených skutočností a tiež na základe ustálenej judikatúry

Ústavného súdu SR, z ktorej vyplýva, že pre neplatnosť volieb do orgánov samosprávy musí dôjsť k závažným porušeniam Ústavy Slovenskej republiky a zákona, tvrdíme, že ústavná sťažnosť podaná sťažovateľom, v ktorej sa sťažuje a všetkých a na všetko, je účelovo a tendenčne namierená voči úspešnej kandidátke na post starostu obce R. a poslancom obecného zastupiteľstva.

Pretože sťažovateľ nevie preukázať, že by úspešná kandidátka alebo členovia miestnej volebnej komisie alebo členovia okrskových volebných komisií vedome a zámerne ovplyvnili priebeh a tým aj výsledok volieb, čo by bolo možné považovať za závažné porušenie Ústavy a zákona, snaží sa s cieľom anulovať výsledok volieb ako celku, obviňiť z nezákonnosti všetkých účastníkov a kandidátov a tým aj seba samého.

Navrhujeme preto, aby Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa Z. P. zamietol.»

Na základe žiadosti ústavného súdu zo 4. septembra 2007 starostka obce R. predložila kópie zápisníc z prvého zasadnutia miestnej a okrskových volebných komisií, zriadených v súvislosti s voľbami uskutočnenými 2. decembra 2006, a ďalej predložia kópie zápisníc miestnej volebnej komisie z 2. decembra 2006 a zo 4. decembra 2006.

Na výzvu ústavného súdu z 8. novembra 2007 právny zástupca JUDr. J. S., uviedol mená a adresy svedkov navrhnutých na vypočutie vo veci a súčasne upresnil, ktorých štyroch odporcov v konaní vedenom pred ústavným súdom zastupuje (ide o Z. A., Ing. A. L., G. S. a E. Ú).

Za účasti sťažovateľa, odporkyne, jej právneho zástupcu a odporcov Z. A., F. G., G. S. a Ing. A. L. vykonal ústavný súd 17. decembra 2007 na Obecnom úrade R. dokazovanie výsluchom svedkov.

Svedok Š. V., člen okrskovej volebnej komisie č. 1, potvrdil, že bol prítomný na prvom zasadnutí volebnej komisie, no nevedel si spomenúť, či z tohto zasadnutia bola spísaná zápisnica a či ju podpísal. Svedok ďalej uviedol, že „*Všetci, ktorí chodili voliť, dostali lístoček pred vstupom do volebnej miestnosti s označením, ktorého kandidáta majú voliť. Pán B. dostal pokyn, aby takéto lístočky rozdával.*“. Podľa svedka pred dverami

volebnej miestnosti stálo viacero ľudí, ktorí agitovali v prospech odporkyne a ponúkali aj 100 Sk za jej zvolenie. K okolnosti, prečo zápisnice o voľbách podpísal bez výhrad, uviedol: „*Zápisnicu som podpísal bez pripomienok s tým, aby sa uskutočnili nové voľby.*“

Svedok R. K. ml. na otázku, či má vedomosť o nejakých okolnostiach, ktoré by mali vplyv na regulárnosť volieb, uviedol, že áno, konkrétne: „*Pri autobusovej zastávke aj pri obchode sa rozdávali nejaké papieriky, neviem, čo na nich bolo uvedené. Pred volebnou miestnosťou stál pán M. B., ktorý dával voličom inštrukcie, ktoré číslo majú voliť.*“

Svedok J. A., obdobne ako svedok R. K. ml., potvrdil, že na autobusovej zastávke rozdávali lístočky, pričom „*tu vo dverách stál jeden pán, ktorý voličom hovoril, koho majú voliť*“. Na otázku, či vie svedok uviesť meno toho pána, svedok odpovedal, že B. M.

Svedok Ing. Š. T., predseda okrskovej volebnej komisie č. 2, uviedol, že na prvom zasadnutí volebnej komisie bolo dohodnuté, kto bude predsedom a podpredsedom volebnej komisie. Na otázku, či išli za plentu naraz viacerí voliči, svedok odpovedal: „*nikto nás nepožiadaval o povolenie prítomnosti druhej osoby za plentou, ale pamätám si na prípad J. P., vtedy bola zamestnankyňou obecného úradu a viem o dvoch prípadoch, keď išla za plentu s voličom pomáhať pri vyplňovaní hlasovacieho lístka, ja som ju upozorňoval, že je to neetické a viem určite, že to bolo minimálne v dvoch prípadoch, na ďalší si už neviem spomenúť.*“ Svedok ďalej uviedol, že pani P. st. videl zdržiavať sa v blízkosti volebnej miestnosti počas celého dňa a v rukách niektorých voličov videl aj lístky, na ktorých boli mená kandidujúcich, a „*z počutia viem, že na tých lístkoch boli označení aj kandidáti na starostu aj kandidáti za poslancov*“.

Svedkyňa J. B., podpredsedníčka okrskovej volebnej komisie č. 1, okrem iného uviedla, že nebola spokojná s prácou zapisovateľky, „*bezprostredne po otvorení volebnej miestnosti, keď sa dostavil negramotný volič ... vošla dnu – bola to A. K., ktorá išla za plentu s týmto voličom a upravila za neho volebný lístok, proti čomu som sa ohradila a žiadala som zapisovateľku, aby incident bol zaznamenaný do zápisnice, čo ona odmietla*“. Na otázku, či pani K. sa po rannom incidente zdržiavala v blízkosti volebnej miestnosti,

svedkyňa odpovedala: „*O činnosti pani K. mi hovoril môj syn, ktorý videl, že mala presvedčať voličov, že majú voliť kandidáta č. 3, zároveň viem, že sa tam nachádzal aj občan B. V. (B.), obyvateľ obce, ktorý tiež agitoval v prospech č. 3. Z rozprávania môjho syna, ktorý vykonával funkciu pozorovateľa viem, že sa lístky so zaškrtnutými kandidátmi rozdávali aj na autobusovej zastávke a pred vchodom do volebnej miestnosti.*“ Svedkyňa ďalej uviedla: „*Mám pochybnosti o volení B. Z., ktorý sa domáhal voliť vo volebnej miestnosti a pritom už bol zaškrtnutý medzi tými, ktorí mali voliť do prenosnej urny. Aj tento incident som žiadala, aby ho zapisovateľka zaznamenala do zápisnice, čo ona odmietla. Napokon pani L. prinútila zapisovateľku, aby sa záznam o tomto incidente dostal do zápisníc, pričom jej znenie nadiktovala pani L.*“ Na otázku sťažovateľa, koľko bolo takých prípadov, že viacerí voliči boli za plentou, svedkyňa uviedla: „*Bolo ich veľa, niekedy aj 5-6, pokiaľ išlo o rómskych voličov, počet neviem uviesť, ale bolo ich veľa.*“

Svedkyňa M. L., členka okrskovej volebnej komisie č. 1, okrem iného uviedla, že čo sa týka sťažností na priebeh volieb, sama zaznamenala len jeden dôvod, pre ktorý odmietla zápisnicu podpísať, ale dodatočne si uvedomila, že ďalšie dôvody mohla uviesť v prílohe, čo však neurobila, lebo ako sama uviedla, „*nemala som s pôsobením členky komisie dovedy žiadne skúsenosti*“. V ďalšej časti výpovede svedkyňa vysvetlila dôvody, pre ktoré boli niektoré hlasovacie lístky pred odovzdaním voličom na zadnej strane podpísané dvoma členmi volebnej komisie. V označovaní hlasovacích lístkov sa nepokračovalo po tom, keď „*sa dostavil predseda miestnej volebnej komisie, ktorý toto opatrenie zrušil*“. Svedkyňa ďalej uviedla: „*Čo sa týka syna pani starostky, nachádzal sa tu častejšie, občas zašiel do dverí, nachádzal sa v zadnej časti, sledoval priebeh volieb, zopakoval to aj vo večerných hodinách.*“ Svedkyňa ďalej potvrdila, že v prípade voličky A. D. došlo k duplicitnej voľbe, pretože odvolila doma do prenosnej volebnej schránky a neskôr aj vo volebnej miestnosti. Keďže okrem prípadu Z. B. zapisovateľka odmietla ďalšie výhrady svedkyne uviesť do zápisnice, svedkyňa odmietla zápisnicu o voľbách podpísať.

Svedok L. G., člen miestnej volebnej komisie, vysvetlil, prečo na začiatku volieb boli niektoré hlasovacie lístky na zadnej strane podpísané dvoma členmi okrskových volebných komisií. Svedok ďalej vo výpovedi uviedol: „*Mám vážne pochybnosti najmä pokiaľ ide*

o hlasovanie do prenosnej volebnej schránky, konkrétne uvediem prípad pána Z. B., ktorého prezývame K. Tento sa dostavil do volebnej miestnosti v úmysle odvoliť, na čo bolo zistené, že už bol zakrúžkovaný ako volič, ktorý už mal odvolené do prenosnej schránky. Aj keď bola snaha, aby volil opätovne, na základe môjho zakročenia k tomu nedošlo. Ďalej chcem uviesť, že pred vchodom do volebných miestností boli tzv. styční dôstojníci, išlo o zamestnancov obecného úradu, ktorí ovplyvňovali voličov v tom smere, ako majú voliť.“

Svedok Ing. T. B., predseda miestnej volebnej komisie, uviedol, že v jednom prípade zasiahol, aby zabránil pracovníčke obecného úradu „*asistovať pri úprave hlasovacích lístkov u niektorých voličov*“. Svedok uviedol, že nemá vedomosť o iných skutočnostiach, ktoré by mohli mať vplyv na regulárnosť volieb.

Svedkovia E. H., A. D., G. P., G. B., O. B., D. S., E. S., M. S., K. R., I. S. a T. K. vo svojich výpovediach uviedli, že nemajú žiadne vedomosti o takých skutočnostiach alebo okolnostiach, ktoré by mali vplyv na regulárnosť volieb.

II.

Podľa čl. 129 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) ústavný súd rozhoduje o ústavnosti a zákonnosti volieb prezidenta Slovenskej republiky, volieb do Národnej rady Slovenskej republiky, volieb do orgánov územnej samosprávy a volieb do Európskeho parlamentu.

Podľa čl. 30 ods. 1 prvej vety ústavy občania majú právo zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo alebo slobodnou voľbou svojich zástupcov.

Podľa čl. 30 ods. 3 ústavy volebné právo je všeobecné, rovné a priame a vykonáva sa tajným hlasovaním. Podmienky výkonu volebného práva ustanoví zákon.

Podľa čl. 30 ods. 4 ústavy občania majú za rovnakých podmienok prístup k volebným a iným verejným funkciám.

Podľa čl. 31 ústavy zákonná úprava všetkých politických práv a slobôd a jej výklad a používanie musia umožňovať a ochraňovať slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti.

Podľa § 11 ods. 6 zákona Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „volebný zákon“) volebná komisia je uznášaniaschopná, ak je prítomná väčšina jej členov. Na platnosť uznesenia je potrebná väčšina hlasov prítomných členov. V prípade rovnosti hlasov sa návrh považuje za zamietnutý. O priebehu zasadania vyhotovuje volebná komisia zápisnicu.

Podľa § 11 ods. 7 volebného zákona volebná komisia na svojom prvom zasadaní určí dohodou zo svojho stredu predsedu a podpredsedu. Ak nedôjde k dohode, určí sa predseda a podpredseda žrebovom. Žrebovanie riadi najstarší člen volebnej komisie.

Podľa § 29 volebného zákona vo volebných miestnostiach sú na úpravu hlasovacích lístkov určené osobitné priestory oddelené tak, aby bola zaručená tajnosť hlasovania. Počet týchto priestorov určí obec s prihliadnutím na počet voličov vo volebnom okrsku. V priestoroch nesmie byť nikto prítomný súčasne s voličom, a to ani člen okrskovej volebnej komisie.

Podľa § 30 ods. 1 volebného zákona volebná kampaň (ďalej len „kampaň“) je činnosť politickej strany, nezávislého kandidáta, prípadne ďalších subjektov zameraná na podporu alebo slúžiaca na prospech kandidujúcej politickej strany alebo nezávislého kandidáta vrátane inzercie alebo reklamy prostredníctvom rozhlasového a televízneho vysielania podľa odseku 4, hromadných informačných prostriedkov, plagátov alebo iných nosičov informácií.

Podľa § 30 ods. 2 volebného zákona kampaň sa začína 17 dní a končí sa 48 hodín pred začiatkom volieb. Vedenie kampane mimo určeného času je zakázané.

Podľa § 30 ods. 11 voleného zákona v čase 48 hodín pred začatím volieb a počas volieb je zakázané v rozhlasovom a televíznom vysielaní, v hromadných informačných prostriedkoch, v budovách, kde sídlia okrskové volebné komisie, a v ich bezprostrednom okolí vysielat' alebo zverejňovať informácie o politických stranách a nezávislých kandidátoch v ich prospech alebo v ich neprospech slovom, písmom, zvukom alebo obrazom.

Podľa § 31 ods. 1 prvej a druhej vety volebného zákona volič hlasuje osobne. Zastúpenie nie je prípustné.

Podľa § 31 ods. 6 volebného zákona volič môže požiadať zo závažných, najmä zdravotných dôvodov okrskovú volebnú komisiu o to, aby mohol hlasovať mimo volebnej miestnosti, a to len v územnom obvode volebného okrsku, pre ktorý bola okrsková volebná komisia zriadená. V takom prípade okrsková volebná komisia vyšle k voličovi dvoch svojich členov s prenosnou volebnou schránkou, hlasovacími lístkami a obálkou. Volič hlasuje tak, aby sa dodržala tajnosť hlasovania.

Podľa § 32 volebného zákona volič, ktorý nemôže sám upraviť hlasovací lístok pre telesnú vadu alebo preto, že nemôže čítať alebo písať, má právo vziať so sebou do priestoru určeného na úpravu hlasovacích lístkov iného voliča, aby za neho hlasovací lístok podľa jeho pokynov upravil a vložil do obálky.

Podľa § 33 volebného zákona za poriadok vo volebnej miestnosti a v jej bezprostrednom okolí zodpovedá predseda okrskovej volebnej komisie. Jeho pokyny na zachovanie poriadku vo volebnej miestnosti a dôstojný priebeh hlasovania sú záväzné pre všetkých prítomných.

Podľa § 38 ods. 1 volebného zákona neplatný je hlasovací lístok,

- a) ktorý nie je na predpísanom tlačive,
- b) ktorý nie je upravený podľa § 31 ods. 4,

c) ak volič na hlasovacom lístku neoznačil zakrúžkovaním ani jedného kandidáta, alebo ak označil zakrúžkovaním viac kandidátov, než má byť vo volebnom obvode zvolených do obecného (mestského) zastupiteľstva, alebo neoznačil zakrúžkovaním ani jedného kandidáta na funkciu starostu obce (primátora), alebo ak zakrúžkovaním označil viac ako jedného kandidáta na takúto funkciu.

Podľa § 38 ods. 4 volebného zákona v sporných prípadoch rozhoduje o platnosti hlasovacieho lístka okrsková volebná komisia s konečnou platnosťou.

Podľa § 43 ods. 1 volebného zákona miestna volebná komisia vyhotoví dvojmo zápisnicu o výsledku volieb v obci. Zápisnicu podpíše predseda a ostatní členovia komisie a zapisovateľ komisie. Dôvody odmietnutia podpisu sa poznamenajú.

Podľa § 63 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd môže

- a) vyhlásiť voľby za neplatné,
- b) zrušiť napadnutý výsledok volieb,
- c) zrušiť rozhodnutie volebnej komisie a vyhlásiť za zvoleného toho, kto bol riadne zvolený,
- d) sťažnosť zamietnuť.

Predmetom dokazovania v konaní o volebnej sťažnosti je najmä to, či došlo k porušeniu ústavy a zákona, rozsah a závažnosť prípadných porušení a reálna možnosť vplyvu zistených porušení ústavy a zákona na volebný výsledok.

Ústavný súd vychádzal pri zisťovaní skutkového stavu zo sťažností a z ich príloh, z vyjadrení účastníkov, z vyžiadanej volebnej dokumentácie a z výsluchu svedkov uskutočneného 17. decembra 2007 na Obecnom úrade v R.

Zo zápisnice miestnej volebnej komisie okrem iného vyplývajú tieto skutočnosti:

- počet osôb zapísaných v zoznamoch voličov: 1263,
- počet voličov, ktorým boli vydané obálky: 1004,
- počet platných hlasovacích lístkov odovzdaných pre voľby do obecného zastupiteľstva: 962,
- počet poslancov, ktorí mali byť zvolení: 9,
- počet zvolených poslancov: 9,
- počet platných hlasovacích lístkov odovzdaných pre voľby starostu obce: 994.

Za poslanca obecného zastupiteľstva s poradovým číslom 9 bol ako posledný z kandidátov zvolený O. F. s počtom hlasov 255, pričom prvým nezvoleným kandidátom na poslanca obecného zastupiteľstva s poradovým číslom 10 bol Á. S. s počtom platných hlasov 243, teda rozdiel bol 12 hlasov.

Za starostku obce R. vo voľbách konaných 2. decembra 2006 bola zvolená kandidátka s poradovým číslom 3 Bc. M. S. s počtom platných hlasov 586, na druhom mieste sa umiestnil kandidát s poradovým číslom 1 Z. P. (sťažovateľ) s počtom platných hlasov 403, teda rozdiel bol 183 hlasov.

Zápisnica miestnej volebnej komisie bola podpísaná všetkými členmi miestnej volebnej komisie a zapisovateľkou 3. decembra 2006 o 2.15 h. Nikto z členov miestnej volebnej komisie zápisnicu podpísať neodmietol ani neuviedol výhrady k priebehu volieb.

Zo zápisnice okrskovej volebnej komisie volebného okrsku č. 1 okrem iného vyplýva, že ju odmietla podpísať jej členka M. L., pretože keď sa volič Z. B. dostavil do volebnej miestnosti s úmyslom voliť, bolo zistené, že niekto zaňho už odvolil do prenosnej volebnej schránky.

Zo zápisnice miestnej volebnej komisie vyplýva, že na jej zasadnutí 2. decembra 2006 o 6.45 h bolo pomerom hlasov 5 za a 4 proti rozhodnuté o tom, aby boli hlasovacie lístky pred ich vydaním voličom podpísané dvoma členmi volebnej komisie.

V zápise miestnej volebnej komisie pripojenom k zápisnici miestnej volebnej komisie z 3. decembra 2006 je uvedené, že rozhodnutie o podpisovaní hlasovacích lístkov dvoma členmi okrskovej volebnej komisie bolo po uplynutí asi jednej hodiny pozastavené ako protiústavné na základe telefonického informácie z Ústrednej volebnej komisie. V tomto zápise bolo okrem iného uvedené: „*Pozorovatelia okrskovej volebnej komisie menovite A. J., B. M. a K. R. videli, ako v dedine občania B. O., P. J. st. a Á. S. rozdávali obálky a cetlíky ďalším občanom.*“

Ústavný súd v rámci dokazovania vypočul 20 svedkov a na základe vyhodnotenia ich výpovedí konštatuje, že v priebehu volieb došlo k viacerým závažnejším porušeniam volebného zákona. Jedným z nich bolo porušenie zákonného príkazu hlasovať osobne (§ 31 ods. 1 volebného zákona), keď sa vo volebnej miestnosti zistilo, že volič Z. B., ktorý sa dostavil s úmyslom voliť, je vyznačený v zozname voličov, ktorí už odvolili do prenosnej volebnej schránky. Na základe uvedeného M. L., členka okrskovej volebnej komisie č. 1, odmietla podpísať zápisnicu o výsledku volieb v danom okrsku, čo odôvodnila tým, že menovaný „*Mal požadovanú prenosnú urnu, ale on hlasovacie lístky nedostal, neodvolil. Za neho odhlasovala iná osoba. Traja členovia komisie potvrdili, že on naozaj nevhodil obálku s hlasovacími lístkami do urny.*“. Pochybnosti o činnosti okrskovej volebnej komisie č. 1 vyvoláva aj skutočnosť, že k opakovanému hlasovaniu voliča Z. B. nedošlo iba na základe toho, že L. G., člen miestnej volebnej komisie, ktorý bol v tom čase prítomný vo volebnej miestnosti, opakovanému hlasovaniu zabránil. Nedôslednosťou okrskovej volebnej komisie č. 1 došlo k porušeniu volebného zákona aj tým, že volička A. D. volila dvakrát, a to na obecnom úrade, ako aj do prenosnej volebnej schránky.

Jedným z ústavných a zákonných atribútov výkonu volebného práva je dodržanie princípu tajnosti hlasovania. Volebný zákon v § 29 a 31 upravuje postup pri hlasovaní tak, aby bola zaručená tajnosť hlasovania. Z výpovedí svedkov Ing. Š. T., J. B. a M. L. vyplýva, že vo viacerých prípadoch došlo v súvislosti s požiadavkou dodržania tajnosti hlasovania k závažnému porušeniu § 29 volebného zákona. Svedok Ing. Š. T., predseda okrskovej volebnej komisie č. 2, vo výpovedi uviedol, že J. P. st. minimálne v dvoch prípadoch napriek jeho protestom bez zákonného dôvodu „*išla za plentu s voličom pomáhať mu*

pri vyplňovaní hlasovacieho lístka“. Podľa svedkyne J. B., podpredsedníčky okrskovej volebnej komisie č. 1, bolo mnoho prípadov, keď najmä rómski voliči chodili za „plentu“ aj piati až šiesti, a napokon svedkyňa M. L. uviedla, že s 18-ročnou voličkou za „plentu“ išiel bez relevantného dôvodu jej otec, pričom bolo počuť, ako ju ovplyvňoval pri voľbe starostu, aby volila kandidáta č. 3, teda odporkyňu. Uvedené prípady uskutočnenej voľby, ku ktorým došlo v dôsledku benevolentného prístupu okrskových volebných komisií, vyhodnotil ústavný súd ako hrubé porušenie princípu tajnosti hlasovania.

V priebehu volieb konaných v obci R. 2. decembra 2006 došlo aj k závažnému porušeniu § 30 ods. 1, 2 a 11 volebného zákona, keď napriek zákazu viesť volebnú kampaň počas volieb a v čase menej ako 48 hodín pred ich začiatkom boli voliči v rozpore s volebným zákonom ovplyvňovaní, aby volili za starostku odporkyňu a tiež konkrétnych kandidátov za poslancov obecného zastupiteľstva. Túto skutočnosť vo svojich výpovediach potvrdili svedkovia J. A., Š. V., R. K. ml., J. B. a L. G. K nezákonnému ovplyvňovaniu voličov dochádzalo počas konania volieb aj tým, že pred vchodom do volebných miestností stojaci „aktivisti“ dávali usmernenia a inštrukcie prichádzajúcim voličom, koho majú voliť (mená boli na lístkoch, ktoré im rozdávali), a pre prípad uskutočnenia požadovanej voľby dávali prísľub vyplatenia finančných odmien.

Podľa názoru ústavného súdu poskytovanie „protihodnoty“ za hlasovanie vo voľbách je protiústavné, lebo účelom aktívneho volebného práva je možnosť účasti na správe vecí verejných, a nie bezprostredný materiálny prospech (PL. ÚS 6/06).

Ústavný súd už vo svojom rozhodnutí č. k. PL. ÚS 5/03-110 vyslovil: „Ústavný súd tzv. kupovanie hlasov... voličov... hodnotí zo všetkých tvrdení sťažovateľa ako najzávažnejšie porušenie ustanoveného zákazu volebnej kampane, pretože ide o aktivitu na získanie voličských hlasov počas volieb, ktorá zasahuje do samotnej podstaty volebného (aktívneho či pasívneho) práva zaručeného v čl. 30 ústavy. Takéto obmedzenie nesie so sebou také veľké nebezpečenstvo pre slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti, že od ústavného súdu vyžaduje veľmi prísne posúdenie.“

Uvedený právny názor ústavný súd aplikoval pri hodnotení aktivít, ktoré boli vyvíjané počas volieb za účelom ovplyvnenia rozhodovania voličov v rámci volieb do orgánov samosprávnej obce uskutočnených v obci R. 2. decembra 2006.

Z uvedeného dôvodu ústavný súd prísľuby vyplatenia finančných odmien voličom v prípade, že budú voliť konkrétnych kandidátov, hodnotí aj ako nezákonné šírenie informácií v prospech určených kandidátov, čo je taktiež v rozpore s ustanovením § 30 ods. 11 volebného zákona.

Pri výklade § 30 ods. 1, 2 a 11 volebného zákona ústavný súd v súvislosti s uvedeným poukazuje na to, že 48 hodín pred voľbami a počas volieb je zakázaná volebná kampaň, ktorá predstavuje činnosť, teda súhrn aktivít zameraných na podporu alebo slúžiacich na prospech kandidujúcej politickej strany alebo nezávislého kandidáta. Nie je pritom možné zistiť ani preukázať konkrétny dopad či výsledok takýchto aktivít, ale vychádza sa z ich obvyklého alebo zjavného zamerania, a preto uvedené porušenie volebného zákona v každom prípade nepriaznivo ovplyvňuje slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti (čl. 31 ústavy). Porušovanie volebného moratória v súhrne s ďalšími skutočnosťami, ktoré znamenali porušenie zákona a ústavných princípov, dosahovalo preto podľa názoru ústavného súdu v danom prípade takú intenzitu, že bolo spôsobilé ovplyvniť voličov v prospech voľby konkrétnych kandidátov, a tým malo priamy a relevantný dosah aj na konečný výsledok volieb starostu, ako aj poslancov obce R.

Výpovedami svedkov (Š. V., R. K. ml., J. A., Ing. Š. T., J. B., L. G.) bolo nepochybne preukázané, že počas volieb dochádzalo k nezákonnému ovplyvňovaniu voličov zamestnancami obecného úradu, ale aj inými v prospech konkrétnych kandidátov agitujúcimi občanmi tým, že voličom prichádzajúcim voliť na autobusovej zastávke a na ceste do volebnej miestnosti boli rozdávané lístky, resp. kalendáre, s označením čísiel kandidátov, ktorých majú voliť, obdobne sa postupovalo aj priamo v budove obecného úradu, kde prebiehali voľby, navyše, ako už bolo uvedené, s prísľubom vyplatenia finančných čiastok ako „*odmeny*“ v prípade voľby konkrétnych kandidátov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich neústavnosť a nezákonnosť volieb do orgánov samosprávy konaných v obci R. 2. decembra 2006 zoberal do úvahy aj skutočnosť, že Á. S., syn odporkyne, ktorý vo voľbách kandidoval za poslanca do obecného zastupiteľstva, pôsobil súčasne v týchto voľbách v pozícii tzv. pozorovateľa. Podľa názoru ústavného súdu aj táto skutočnosť vyvoláva pochybnosti o vytvorení regulárnych podmienok na slobodné rozhodovanie voličov, a to napriek tomu, že ústava ani volebný zákon túto možnosť priamo nevylučujú a ani nijakým spôsobom neupravujú. Výpovedami svedkov (J. B., K. R., M. L.) bolo preukázané, že Á. S. sa počas volieb nachádzal v budove, kde prebiehali voľby, najmä pred vstupom do volebnej miestnosti a niekedy vstúpil s prichádzajúcimi voličmi aj do dverí, čo ústavný súd vyhodnotil ako neprípustné ovplyvňovanie voličov, ktoré mohlo mať v danom prípade nie zanedbateľný vplyv na konečný výsledok volieb do samosprávy obce R. konaných 2. decembra 2006.

Na základe rozhodnutia miestnej volebnej komisie z 2. decembra 2006 prijatého o 6.30 h ráno tesnou väčšinou hlasov (5 za a 4 proti) boli hlasovacie lístky pred odovzdaním voličom parafované dvoma členmi okrskovej volebnej komisie. Po uplynutí približne jednej hodiny od začiatku volieb bolo toto rozhodnutie zrušené a od tohto momentu sa už hlasovacie lístky neparfovali. Táto skutočnosť sama osebe zakladá porušenie čl. 20 ods. 3 a 4 volebného zákona ustanovujúceho, čo má obsahovať hlasovací lístok.

Navyše informácia, ktorá sa rozšírila v obci počas volieb o tom, že hlasovacie lístky boli po určitú dobu podpisované dvoma členmi okrskových volebných komisií, bola podľa názoru ústavného súdu taktiež spôsobilá vyvolať neistotu u niektorých voličov, pokiaľ ide o možnosť následného zistenia, kto ako hlasoval, a v nadväznosti na to mohli tieto pochybnosti negatívne ovplyvniť účasť voličov vo voľbách.

Ústavný súd považuje všetky uvedené nedostatky ako kvalifikované, t. j. dostatočne intenzívne porušenia volebného zákona, ktoré vo svojom súhrne predstavujú pochybenia takej intenzity, že nimi došlo k zásahu do slobodnej súťaže politických síl vo voľbách.

Ústavný súd konštantne judikuje, že právomoc vyhlásiť voľby za neplatné podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde uplatní v prípadoch hrubého, závažného, prípadne opätovného porušovania zákonov upriamujúcich prípravu a priebeh volieb, ktoré je v konečnom dôsledku porušením volebného práva a jeho princípov spôsobom ovplyvňujúcim slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Zistené porušenie musí byť preukázané a spôsobilé priamo ovplyvniť výsledok volieb (PL. ÚS 5/03, PL. ÚS 19/07).

Významnou súčasťou slobodnej súťaže politických síl je plné rešpektovanie všetkých zákonných pravidiel tejto súťaže, zvlášť dodržiavanie zákonných pravidiel vrátane časových obmedzení volebnej kampane.

Ústavný súd na základe vykonaného dokazovania, dôsledného zváženia všetkých preukázaných skutočností a berúc do úvahy najmä to, že k porušovaniu volebného zákona dochádzalo počas takmer celého priebehu volieb, dospel k záveru, že vo voľbách do orgánov samosprávy obce R. konaných 2. decembra 2006 došlo k závažnému porušeniu viacerých ustanovení volebného zákona, predovšetkým § 20, § 29, § 30 ods. 1, 2 a 11 a § 31 ods. 1 a 2 a k porušeniu čl. 30 ods. 4 a čl. 31 ústavy.

Tieto porušenia ústavy a volebného zákona mali taký rozsah a intenzitu, že mohli podstatným spôsobom reálne ovplyvniť, kto bol zvolený za starostu obce R., ako aj za poslancov obecného zastupiteľstva.

Išlo pritom o hrubé porušenia označených ustanovení volebného zákona a označených článkov ústavy. K porušeniu volebného zákona došlo viacerými činmi, a nie jedným aktom, čiže išlo aj o jeho opakované porušenie. Ustanovenie čl. 30 ods. 4 v spojení s čl. 31 ústavy bolo porušené preto, lebo boli porušené zákonné pravidlá volebnej kampane ako významnej súčasti volieb, ktoré sú jednou zo základných foriem slobodnej súťaže politických síl v demokratickej spoločnosti.

Existuje verejný záujem na dodržiavaní právnej úpravy celého volebného procesu, lebo len tak sa možno priblížiť ideálu slobodnej súťaže politických síl v demokratickej spoločnosti, ktorý zahŕňa aj súťaž podľa platných pravidiel. Volič má právo, aby sa kandidáti uchádzali o jeho hlas podľa zákonných pravidiel.

K uvedeným porušeniam ústavy a volebného zákona došlo mimo samotného sčítania hlasov. Zasiahli však podstatnú časť volebného procesu. Preto ústavný súd uzavrel, že je nevyhnutné v súlade s § 63 ods. 1 písm. a) zákona o ústavnom súde vyhlásiť voľby starostu obce R. a voľby poslancov Obecného zastupiteľstva obce R. konané 2. decembra 2006 za neplatné.

Námietku sťažovateľa týkajúcu sa kreovania volebných komisií ústavný súd považuje za neopodstatnenú. Sťažovateľ nesprávnym spôsobom interpretoval ustanovenie § 11 ods. 7 volebného zákona, v ktorom je uvedené, že volebná komisia na svojom prvom zasadnutí určí dohodou zo svojho stredu predsedu a podpredsedu. Ak nedôjde k dohode, určí sa predseda a podpredseda žrebovaním. Zo zápisníc z prvých zasadnutí volebných komisií (miestnej a okrskových), ale aj z výpovedí svedkov vyplýva, že predsedovia aj podpredsedovia všetkých volebných komisií boli určení dohodou prítomných členov.

Pretože žrebovanie sa uplatňuje iba v prípade, ak nedôjde k dohode o určení predsedu a podpredsedu volebnej komisie, nie je možné vysloviť súhlas s tvrdením sťažovateľa, že *„tým, že nedošlo k žrebovaniu, bolo porušené ustanovenie § 11 ods. 7 volebného zákona“*.

Ústavný súd nepovažoval za potrebné zaoberať sa osobitne aj ostatnými námietkami sťažovateľa v danej veci, pretože už nemohli podstatnejším spôsobom ovplyvniť výrok rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. mája 2008